

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สุชวิมล วัวหลวง เป็นวรรณกรรมชาดกที่มีการแพร่กระจายอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท 4 กลุ่ม ได้แก่ ไทยวน ไทลื้อ ไทเขิน และไทใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ อนาโตล โรเจอร์ เบ็ลดีเยร์ (2536) ได้ปริวรรตวรรณกรรมเรื่อง สุชวิมล วัวหลวง จากคัมภีร์ที่บันทึกด้วยอักษรไทเขิน ออกเผยแพร่เป็นภาษาไทยกลาง ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ส่งผลให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นปรากฏว่ากลุ่มชนชาวไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ รู้จักวรรณกรรมเรื่อง สุชวิมล วัวหลวง แต่เพียงชื่อว่า เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์เท่านั้น ตรงกันข้ามกับกลุ่มชนชาวไทเขินเมือง เชียงตุง ประเทศพม่า ที่วรรณกรรมเรื่อง สุชวิมล วัวหลวง อยู่ในบริบททางสังคมในฐานะสื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านประเพณี พิธีกรรม และจิตรกรรมฝาผนัง ข้อมูลซึ่งสามารถสนับสนุนให้ประจักษ์ถึงความนิยมและธรรมเนียมนิยมปฏิบัติอันเนื่องด้วยวรรณกรรมเรื่องนี้ ได้แก่ ผลงานเขียนและการค้นคว้าของบุคคลดังต่อไปนี้

เบ็ลดีเยร์ และพระอธิการอานนท์ อาทิตตธมฺโม (2536 : หน้าคำนำ) กล่าวว่า วรรณกรรมเรื่อง สุชวิมล วัวหลวง ได้รับความนิยมจากกลุ่มชนชาวไทเขินเป็นอย่างมาก มีประเพณีเทศนาธรรม สุชวิมล วัวหลวง และการถวายทานถึงอันเป็นรูปธรรมตามแบบเนื้อเรื่อง ตลอดจนมีการสักการะ เช่น ไหว้สัญลักษณ์ทนต์วละคร เป็นประเพณีประจำปี จิตรกรรมฝาผนังเรื่อง สุชวิมล วัวหลวง ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดเทียบเท่าจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง มหาชาติ นอกจากนี้ ยังมีวรรณกรรม มาตและเส็นอุมมาตันตี ที่กล่าวยกย่องคุณความดีของตัวละครเอกฝ่ายหญิงจากวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นตัวอย่างความประพฤติแก่อนุชนของกลุ่มชนชาวไทเขินอีกด้วย

ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร (2537:19 และ 92-93) กล่าวถึง วรรณกรรมเรื่อง สุชวิมล วัวหลวง ในฐานะวรรณกรรมชาดกนอกนิบาตซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากพุทธศาสนิกชนชาวไทเขินเมือง เชียงตุง ภาพจิตรกรรมฝาผนังจากวรรณกรรมเรื่องนี้ปรากฏตามวัดต่าง ๆ ทั้งในตัวเมืองและรอบนอกเมือง เชียงตุง นอกจากนี้ยังมีการทำตุ๊กตึ่งปรากฏเรื่องราวตอนสำคัญของ

ชาดกเรื่องนีถวายเป็นพุทธบูชาตามวัดต่างๆ อันแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวัฬหลง** ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดเมื่อเทียบกับวรรณกรรมชาดกนอกนิบาตเรื่องอื่น ๆ

นฤมล เรื่องรังษี (2537:74) กล่าวว่า วรรณกรรมชาดกนอกนิบาตบนเนินตุงซึ่งถวายเป็นพุทธบูชาที่วัดป่าแดง เมืองเชียงตุง เมื่อปี 2536 เป็นภาพปักเรื่อง **สุชวันละวัฬหลง** จำนวน 18 ภาพ ใช้เวลาปัก 25 วัน สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาที่มีต่อวรรณกรรมเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จากการที่ผู้วิจัยศึกษาคัมภีร์ต้นฉบับวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวัฬหลง** ส่วนวนต่าง ๆ อย่างละเอียด ได้พบข้อสังเกตในด้านภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมเรื่องนี้ อันได้แก่ ศัพท์ภาษาท้องถิ่นจำนวนหนึ่งซึ่งใช้เฉพาะในกลุ่มชนชาวไทเขิน ปรากฏในคัมภีร์ต้นฉบับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นฉบับไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อสังเกตทางด้านภาษาที่พบรวมกับการดำรงอยู่ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินในฐานะสื่อผ่านทางวัฒนธรรมด้านประเพณี พิธีกรรม และจิตรกรรมฝาผนัง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานจากลักษณะเฉพาะดังกล่าวว่า วรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวัฬหลง** น่าจะมีแหล่งกำเนิดในกลุ่มชนชาวไทเขินเมืองเชียงตุง ประเทศพม่า

เมื่อพิจารณา **สุชวันละวัฬหลง** ในเชิงวรรณกรรม พบว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรม มหาชาติ เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ เนื่องจากปรากฏการเลียนแบบอนุภาคจากวรรณกรรม มหาชาติ ไว้ในเรื่อง นอกจากนี้ยังมีการนำวรรณกรรม ตำนานเมืองเชียงตุง และ อูมาทันตีชาดก รวมทั้งค่านิยมพื้นฐานด้านคุณธรรม และวัฒนธรรมประจำถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขินมาผสมผสานโดยผ่านกระบวนการปรับให้เป็นท้องถิ่น ซึ่งพ้องกับแนวคิดของวินัย ภูระหงษ์ (2520:1) ที่ว่า วรรณกรรมโดยทั่วไปมักผูกโยงเรื่องโดยอาศัยเรื่องราวที่มีมาก่อนแล้วมากกว่าที่จะคิดผูกโยงเรื่องขึ้นเองทั้งหมด เรื่องราวซึ่งใช้เป็นพื้นฐานได้แก่ พงศาวดาร ตำนาน นิทานพื้นบ้าน ชาดก และวรรณกรรมต่างประเทศ เป็นต้น และพ้องกับแนวคิดของ คาร์ล ฟอน ซีโดว์ (Carl Von Sydow) (1965:219-220) ที่ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงคติชาวบ้านแบบ oicotype อันเป็นการปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งอย่างเหมาะสมของวรรณกรรม

เมื่อพิจารณาสัมพันธภาพระหว่างวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวัฬหลง** กับกลุ่มชนชาวไทเขินที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในวิถีชีวิต และการสร้างวรรณกรรมเรื่องนี้จากเรื่องราวที่มีความ

เกี่ยวข้องกับผูกพันกับกลุ่มชน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า วรรณกรรมเรื่องนี้ น่าจะเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งมีจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์ เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจึงทำให้ได้รับความนิยมจากกลุ่มชนมากกว่าวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ ทั้งยังมีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างความผูกพันของคนในท้องถิ่นไว้ด้วยความเชื่อ ศรัทธา ประเพณี และพิธีกรรม

อนึ่ง การปรากฏร่วมกันในทุกสื่อทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลเวฬวง** และ **มหาชาติ** ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน เป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาวิเคราะห์ถึงสัมพันธภาพระหว่างวรรณกรรมทั้งสองเรื่องด้วย

นอกจากวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลเวฬวง** จะได้รับความนิยมจากกลุ่มชนชาวไทเขินแล้ว ยังแพร่กระจายไปสู่กลุ่มชนในชาติพันธุ์ไทอื่นๆ คือ ไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ แนวคิดเรื่องการแพร่กระจายของนิทานกล่าวว่า นิทานจะแพร่กระจายไปตามเส้นทางการค้า หรือการติดต่อทางวัฒนธรรม (Dundes, 1965:229-230) ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐกิจการค้าในเมืองเชียงตุง ซึ่งกล่าวถึงขบวนพ่อค้าวัวต่างผู้นำสินค้าออกจากหนายโดยใช้เส้นทางต่างๆ ในอดีต (ชูลิทธิ ชูชาติ, 2523 :39-40) และประวัติศาสตร์ล้านนาสมัยพระยาภาววิละ ซึ่งกล่าวถึงการเริ่มต้นสะสมกำลังในยุค เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง (สร้อยดี อ่องสกุล, 2529 : 121) ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า วรรณกรรมเรื่องนี้ น่าจะแพร่กระจายจากเมืองเชียงตุง ไปสู่กลุ่มชาติพันธุ์ไทอื่น ๆ ตามเส้นทางการค้า การติดต่อทางวัฒนธรรม และการกวาดต้อนชาวไทเขินจำนวนหนึ่งเข้ามาไว้ในล้านนาสมัยพระยาภาววิละ

ในด้านเนื้อหา **สุชวิมลเวฬวง** เป็นวรรณกรรมที่กล่าวถึงเรื่องราวของนางอุมมาทันตี ซึ่งมีกำเนิดจากการที่นางเขมาวดีผู้เป็นมารดา ได้กินสับปะรดอันหล่นจากปากของพระยาวิ่ว ต่อมานางทราบชาติกำเนิดของตนจึงได้ออกติดตามและอยู่ปรนนิบัติบิดา ระหว่างที่อยู่ในป่านั้น **สุชวิมล** ไอรสของพระยาชมพูเอกราชแห่งเขตนครพบและได้นางเป็นชายา แล้วพานางกลับเมืองพร้อมบิดามารดาและบริวาร **สุชวิมล** ได้รับการราชาภิเษกให้เป็นกษัตริย์โดยมีนางอุมมาทันตีเป็นอัครมเหสี เมื่อครองราชย์จนมีไอรสและธิดาแล้ว **สุชวิมล** ประกาศให้ชัณดีกทาน และออกบวชพร้อมกับนางอุมมาทันตี

วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมละวีวหลวง** มีจุดเด่นที่น่าสนใจกล่าวคือ การใช้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นตัวดำเนินเรื่องด้วยพฤติกรรมอันแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบุพการีอย่างน่าสรรเสริญ เช่น การไม่แสดงความรังเกียจเมื่อทราบว่าตนเป็นลูกของวีว อีกทั้งเฝ้าปรนนิบัติรับใช้อยู่เสมอ และแม้ว่าจะได้รับการขอร้องให้กลับไปสู่บ้านเมืองในตำแหน่งอัศวมเหสี นางก็ตอบปฏิเสธเพราะความรักใคร่ห่วงใยพระยาวีวผู้เป็นบิดา

ในด้านศิลปะการประพันธ์ วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมละวีวหลวง** ใช้คำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว ถ้อยคำที่ใช้เป็นภาษาท้องถิ่นซึ่งเรียบง่าย แต่ไพเราะสละสลวยครบถ้วนด้วยรสคำและรสความ

ความดีเด่นของเรื่อง และข้อสังเกตหลาย ๆ ประการข้างต้นอันนำไปสู่สมมติฐานที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมละวีวหลวง** เป็นเหตุผลซึ่งทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมละวีวหลวง** อย่างละเอียด ในด้านแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจาย บทบาทและหน้าที่ที่มีต่อสังคม รูปแบบและเนื้อหา อันจะนำมาซึ่งความรู้และความเข้าใจในสัมพันธภาพระหว่างวรรณกรรมกับวิถีชีวิตของกลุ่มชนชาวไทเขิน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อสังคมของวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมละวีวหลวง**

1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจาย รูปแบบและเนื้อหา เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มีต่อสังคมของวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมละวีวหลวง** จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความรู้และความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1.3.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวันหลวง**
- 1.3.2 แนวคิดเรื่องการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม
- 1.3.3 แนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์แหล่งกำเนิดและการแพร่กระจายของวรรณกรรม
- 1.3.4 แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรม

1.3.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวันหลวง**

ได้มีผลงานที่กล่าวถึงวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวันหลวง** ไว้ดังนี้

เวาน์ เพลงเออร์ (2519) รวบรวมนิทานชาวเมืองเหนือ เล่าโดย คนไทยวน ไทลื้อ ไทใหญ่ และไทเขิน จำนวน 458 เรื่อง ปรากฏ เรื่องเจ้าสุจะวันมา ในนิทานไทลื้อ โดยจัดให้อยู่ในประเภท นิทานสุภาษิต กลุ่มความสัมพันธ์และความประหลาดชนิดอื่นๆ ต่อบุคคลต่างๆ

อนาโตล โรเจอร์ เบิลติเยร์ (2536) ปรีวรรตวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวันหลวง** จากคัมภีร์ภาษา ไทเขิน แล้วพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาไทยกลาง ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ด้วยเหตุผลว่า วรรณกรรมเรื่องนี้มีความน่าสนใจ เนื่องจากได้รับความนิยมจนปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง และบนผืนตุงของกลุ่มชนชาวไมเขิน เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า

นฤมล เรื่องรังษี (2537) กล่าวถึงความสำคัญของวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันละวันหลวง** ในฐานะวรรณกรรมท้องถิ่น ที่สามารถโน้มนำจินตนาการและความเชื่อถือศรัทธาของชาวบ้านออกมาเป็นรูปธรรมบนผืนตุง เพื่อจัดถวายเป็นพุทธบูชา

ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร (2537) กล่าวถึง วรรณกรรมพุทธศาสนาของไทเขินซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง วรรณกรรมเหล่านั้นบันทึกไว้ในพับสาและใบลาน ประกอบด้วยวรรณกรรมที่เป็นคำสอน คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และชาดกพื้นบ้านเรื่องต่าง ๆ **สุชวันละวันหลวง** เป็นวรรณกรรมชาดกพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยปรากฏในประเพณี พิธีกรรม และจิตรกรรมฝาผนังของกลุ่มชนชาวไทเขิน

1.3.2 แนวคิด เรื่องการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

ศิวพร จิตะฐาน ฌ ถกลาง (2537:83) กล่าวว่า การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเท่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาตัวบทของวรรณกรรมในแง่ของเนื้อหา สันหลังค์ม ความเปรียบสุ่นหรือภาพ หรือถ้าเป็นการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นกับสังคมก็มักจะใช้วรรณกรรมเป็นตัวตั้งแล้วมองสังคมผ่านวรรณกรรมหรือตีงภาพสังคมซึ่งกล่าว ไว้ในวรรณกรรมออกมาแนะนำเสนอให้ผู้คนทั้งในและนอกสังคมท้องถิ่นได้รับรู้ แต่มีวิธีการศึกษาที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่งคือการใช้สังคมเป็นตัวตั้งแล้วพิจารณาว่าวรรณกรรมท้องถิ่นอยู่ในสังคมท้องถิ่นในสถานะใดและมีบทบาทอย่างไร

จากแนวคิดนี้ ซึ่งเดิมมีผู้เคยศึกษาไว้แล้ว เช่น ปราณี วงษ์เทศ (2531) ศึกษา นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของวรรณกรรมชาดก นิยายท้องถิ่น ค่านิยม โลกทัศน์ ประเพณี และวิถีชีวิตของลาวพวน เมื่อศึกษาบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมชาดกแล้ว สามารถสรุปได้ว่า นิทานชาดกเป็นกลไกทางสังคมที่สร้างความผูกพันในเผ่าพันธุ์ของชาวลาวพวนในฐานะที่เป็นคนอพยพและ เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมไทย

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยทางมานุษยวิทยา เป็นสิ่งที่ต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบและเป็นไปตามขั้นตอนตามหลักวิชาการ ซึ่ง งามพิศ สัตย์สงวน (2535) เขียนหนังสือเรื่อง การวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยกล่าวถึงระเบียบวิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยา พร้อมเสนอแนะแนวทางในการใช้กรอบความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ในการวินิจฉัยและตีความพฤติกรรมของมนุษย์

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของวรรณกรรม เรื่อง สุชวันระวีพลวง ต่อกลุ่มชนชาวไทยเขิน ผู้วิจัยจึงอาศัยแนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยเหล่านี้ เป็นแนวทางในการจัดเก็บข้อมูล และศึกษาวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว

1.3.3 แนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์แหล่งกำเนิดและการแพร่กระจายของวรรณกรรม

Alan Dundes (ed.1965) รวบรวมข้อเขียนทางคติชนวิทยาของนักคติชนวิทยาผู้มีชื่อเสียงหลายคน เช่น วิลเลียม อาร์ บาสคอม (William R. Bascom), คาร์ล ฟอน ซีโดว์ (Carl Von Sydow) และ สตีธ ธอมป์สัน (Stith Thompson) ซึ่งกล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับ

กับคติชนวิทยา เช่น ทฤษฎีแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจาย บทบาทหน้าที่ของคติชนวิทยา และข้อสังเกตนานาประการเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นในแนวคติชนวิทยา ซึ่ง ผ่องพรรณ มณีรัตน์ (2518) ได้นำมากล่าวถึง และขยายความไว้อย่างกว้างขวาง ในหนังสือชื่อ มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน โดยกล่าวถึงประวัติ และวิธีการศึกษาคติชาวบ้าน อีกทั้งรวบรวมทฤษฎีต่าง ๆ ไว้ โดยเฉพาะทฤษฎีที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจายของนิทาน เช่น ทฤษฎีเอกกำเนิด (monogenesis) ทฤษฎีพหุกำเนิด (polygenesis) ในขณะที่ เสาวลักษณ์ อนันตศาสตร์ (2533) ซึ่งเขียนหนังสือชื่อ นิทานพื้นบ้านเปรียบเทียบ ได้กล่าวถึงความหมายและประเภทของนิทานพื้นบ้าน ทฤษฎีแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจาย รวมทั้งวิเคราะห์นิทานด้วยดัชนีแบบเรื่องและอนุภาค และ ศิราพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง (2537) เขียนบทความเรื่อง วรรณคดีท้องถิ่นเปรียบเทียบ ลักษณะร่วมและแตกต่าง โดยกล่าวว่าการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมท้องถิ่นอาจทำได้หลายวิธีและหลายจุดประสงค์ เช่น การศึกษาตามระเบียบภูมิ - ประวัติ ได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบนิทานท้องถิ่นสำนวนต่าง ๆ เพื่อหาประวัติหรือแหล่งกำเนิดของนิทานและการแพร่กระจายของนิทาน อันทำให้เห็นกระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม รวมทั้งการศึกษาถึงแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจายของวรรณกรรมนั้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน เช่น ศิราพร ฐิตะฐาน (2522) ทวีวิทยานิพนธ์เรื่อง รามเกียรติ์ : ศึกษาในแง่การแพร่กระจายของนิทาน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความผูกของเนื้อหารามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของการแพร่กระจายของนิทานไปยังแหล่งต่าง ๆ และสาเหตุแห่งความแตกต่างกันในสำนวนต่าง ๆ อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรายละเอียด การเพิ่มความ การลดความ การสลับความ และการสับสนความ

ผู้วิจัยต้องการศึกษา เปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลวิหหลวง** ฉบับต่าง ๆ เพื่อหา ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรม อันนำไปสู่การพิสูจน์สมมติฐานว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีแหล่งกำเนิดในกลุ่มชนชาวไทยเป็น ตลอดจนจนถึงการแพร่กระจายของวรรณกรรมเรื่องนี้ เอกสารและผลงานวิจัยเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาประเด็นดังกล่าวของผู้วิจัย

1.3.4 แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรม

การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหา ทำให้เกิดการเรียนรู้วรรณกรรมในทุกแง่มุม เช่น จุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ ลักษณะคำประพันธ์ ศิลปะการประพันธ์ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ตลอดจนภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเป็นต้น มีผู้นำทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม ได้แก่

ชลธีรา สัตยาวัฒนา (2513) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การนำวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณคดีไทย โดยนำทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณคดีไทยเป็นครั้งแรก ทฤษฎีที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมน้อยกว่าหลายคือ ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณคดีในแง่จิตวิทยาทั่วไป และการวิจารณ์วรรณคดีในแง่หลักแบบฉบับ

สุวรรณา เกரியงไกรเพชร (2516) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง พระอภัยมณี : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์ โดยนำทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่มาใช้เป็นหลักในการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง พระอภัยมณี ใน 3 ด้าน คือ แก่นเรื่อง ลักษณะตัวละคร ระบบสัญลักษณ์และภาพพจน์

เอมอร ชิตตะโสภณ (2529) เขียนหนังสือชื่อ วรรณคดีวิจารณ์สองเชิง โดยอาศัยทฤษฎีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตก เข้าศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร และใช้ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ เข้าศึกษาวิเคราะห์ความงามของบทประพันธ์ อันเป็นการทำศิลปะให้กลายเป็นศาสตร์ ช่วยให้ผู้อ่านที่อยู่นอกวงวรรณกรรมเข้าใจวรรณกรรมได้ชัดเจนขึ้น

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2529) เขียนหนังสือชื่อ อ่านคนอ่านวรรณกรรม โดยได้เสนอทฤษฎีทางจิตวิทยาเพื่อศึกษาตัวละครในเชิงบุคลิกภาพ อันเป็นการเพิ่มทักษะและความชำนาญในการอ่านคนให้ถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมกับเป็นบทเรียนแก่ผู้อ่านและผู้วิเคราะห์วรรณกรรม อันเป็นการปลุกตนให้รู้จักชีวิตจิตใจของตัวเองและผู้อื่นในระดับสูงขึ้นกว่าการอ่านเพื่อความบันเทิงเพียงประการเดียว

ผลงานวิจัยดังกล่าวนี้ได้รับความสนใจ และนำมาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมไทยอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมจำนวนหนึ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

เจริญ มาลาโรจน์ (2529) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์วรรณกรรมไทยสี่เรื่องคำหับลังกาสิบหัว โดยศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับ ระบบอักษรไทยสี่ ภาษาไทยสี่ที่ใช้ในการ

ถ่ายทอดวรรณกรรม องค์ประกอบทางวรรณกรรมของคำขับลึงกาฬหิ้ว ตลอดจนสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง

ศิริวรรณ อ่อนเกตุ (2535) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม เรื่องอลองเจ้าสามถ่อ โดยศึกษาในด้านรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง

ผู้วิจัยอาศัยเอกสารและผลงานวิจัยเหล่านี้ เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ และเนื้อหา ตลอดจนภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลระวีवलวง**

1.4 ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตของการวิจัย

ก. คัมภีร์ต้นฉบับ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คัมภีร์ต้นฉบับของวัดหนองคำ เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า เป็นฉบับหลัก ด้วยเหตุผลที่ว่าวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลระวีवलวง** น่าจะมีกำเนิดมาจากกลุ่มชนชาวไทเขินจึงเห็นสมควรใช้คัมภีร์ฉบับไทเขินเป็นต้นฉบับ และคัมภีร์ฉบับนี้อยู่ในสภาพที่ดี มีเนื้อความครบถ้วนทั้ง 7 ผูก อีกทั้งตัวอักษรที่ใช้บันทึกมีความชัดเจนมากจนจัดได้ว่าเป็นเอกสารต้นฉบับที่สมบูรณ์ โดยผู้วิจัยจะใช้หลักการปริวรรตตามพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง เพื่อตรวจสอบกับการปริวรรตของเป็ลดีเยร์ซึ่งใช้คัมภีร์ต้นฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาวรรณกรรมลายลักษณ์ ฉบับอื่น ๆ อีก 3 ฉบับ ประกอบการศึกษาวิเคราะห์ด้วย ดังนี้

1. วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลระวีवलวง** ฉบับไทยวน ความยาว 8 ผูก จากวัดวารสุการาม ต.ตลาดขวัญ อ.ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2. วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลระวีवलวง** ฉบับไทลื้อ ความยาว 10 ผูก จากวัดพระธาตุสายเมือง อ.ท่าลี่ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศพม่า

3.วรรณกรรมเรื่อง นางผักขมหนาม ฉบับไทใหญ่ ความยาว 1 พับสำ จากวัดปางหมู
ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

ข. แหล่งข้อมูล

การศึกษา บทบาทและหน้าที่ของวรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมละวาทหลวง** ที่มีต่อสังคมนั้น
ผู้วิจัยจะใช้กรณีศึกษาดังนี้

1. ด้านประเพณีและพิธีกรรม ใช้กรณีศึกษาจากประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน
ประจำปี 2538 ของวัดจอมคำ วัดหัวข่วง และวัดเชียงขุ่ม เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า และวัด
ปางควาย อําเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่

2. ด้านจิตรกรรมฝาผนัง ใช้กรณีศึกษาจากวัดในเมืองเชียงตุง ประเทศพม่า จำนวน
12 วัด ได้แก่ วัดตอโศก วัดป่าแดง วัดหนองคำ วัดเชียงจันทร์ วัดเชียงขุ่ม วัดเชียงยี่น วัดจอมคำ
วัดหัวกาต วัดอินทร์ วัดเชียงลาน วัดพระแก้ว และวัดกุงกุน

1.4.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1. สํารวจและรวบรวมคัมภีร์วรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมละวาทหลวง** จากแหล่งข้อมูลใน
กลุ่มชาติพันธุ์ไท 4 กลุ่ม คือ ไทยวน ไทลื้อ ไทเขิน และไทใหญ่
2. ศึกษาคัมภีร์ต้นฉบับวรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมละวาทหลวง** ซึ่งรวบรวมจากแหล่งข้อมูล
โดยคัมภีร์ต้นฉบับของกลุ่มชนชาวไทเขินนั้น จะตรวจสอบการบริวารรดกับเป็ลติเยร์
เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากใช้เป็นฉบับหลักในการศึกษาวิเคราะห์
3. ศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมละวาทหลวง** ที่รวบรวมได้ทั้งหมด เพื่อ
หาลักษณะ เฉพาะของท้องถิ่น
4. ศึกษาวิเคราะห์ถึงแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจาย บทบาทและหน้าที่ที่มีต่อสังคม
รูปแบบและ เนื้อหา ของวรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมละวาทหลวง**
6. เรียบเรียงและเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** ที่ปรากฏในกลุ่มชาติพันธุ์ไท 4 กลุ่มนั้นมีทั้งวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะ งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะวรรณกรรมลายลักษณ์เท่านั้น

1.5.2 วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** ที่บันทึกด้วยอักษรประจำกลุ่มชนจะเรียกชื่อตามกลุ่มชน ได้แก่

สำนวนที่บันทึกด้วยอักษรไทยวน	เรียกว่า	ฉบับไทยวน
สำนวนที่บันทึกด้วยอักษรไทลื้อ	"	ฉบับไทลื้อ
สำนวนที่บันทึกด้วยอักษรไทเขิน	"	ฉบับไทเขิน
สำนวนที่บันทึกด้วยอักษรไทใหญ่	"	ฉบับไทใหญ่

1.5.3 วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** สำนวนที่ใช้เป็นฉบับหลักในการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบได้แก่ ฉบับไทเขิน

1.5.4 การปริวรรตคัมภีร์ต้นฉบับวรรณกรรมเรื่องนี้ จะปริวรรตตามหลักการปริวรรตของพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง แต่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมในบางกรณีเนื่องจากผู้วิจัยคำนึงถึงการบันทึกคัมภีร์จากภูมิปัญญาและความเป็นจริงของภาษาพูดของกลุ่มชน เช่น คำว่า **จลาด** (จลาด) หรือ **ช้อย** (ช่วย) ในฉบับไทเขิน จะได้รับการคงไว้ อีกทั้ง อักษร **ค** ในคำว่า **คน** (คน) **ทองคำ** (ทองคำ) **คีน** (คีน) และ อักษร **อย** ในคำว่า **อย่า** (ยา) **ครบอย่า** (เคารพ) ก็ จะได้รับการคงไว้เช่นกัน

1.5.5 การอ้างอิงคำประพันธ์จากวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** นั้น จะใช้ 2 ลักษณะ ได้แก่

ก. ใช้แบบเต็มรูป เช่น (สุชวิณะวิวาทหลวง ฉบับไทเขิน : หน้า 3 ผูก 6)

(สุชวิณะวิวาทหลวง ฉบับไทยวน : หน้า 10 ผูก 7)

ข. ใช้แบบย่อในกรณีที่กล่าวถึงฉบับหลักเท่านั้น เช่น (2/3) หมายถึง **สุชวิมลวรรณ** หลวง ฉบับไทเขิน หน้าที 2 ผูกที่ 3 และ (7/5) หมายถึง **สุชวิมลวรรณ** หลวง ฉบับไทเขิน หน้าที 7 ผูกที่ 5 เป็นต้น

1.5.6 การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลวัดปางควายหรือแหล่งอื่นๆ ในกรณีที่ เป็น **กลุ่ม** ผู้ให้ข่าวสำคัญ (key - information คือ สมาชิกของกลุ่มคนที่สามารถให้ข้อมูลของกลุ่มคนได้ เป็นอย่างดี) จะ ไม่กล่าวอ้างชื่อเป็นรายบุคคล แต่ใช้ว่า **กลุ่มเป้าหมาย** แทนบุคคลเหล่านั้น

1.6 สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

1. ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. แหล่งข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในขอบ เขตของการศึกษาค้นคว้า
6. แหล่งสะสมข้อมูลด้านวรรณกรรมของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไท ทั้งของส่วนบุคคล เอกชน วัด และหน่วยราชการ

1.7 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

เดือนกรกฎาคม 2538 - เดือนเมษายน 2539

1.8 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีต่อสังคม รวมทั้ง เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ ต่อไป